

בש"פ 5638/18 - איגור דוידוב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5638/18

לפני:

כבוד השופט י' אלרון

העורר:

איגור דוידוב

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופט ג' גונטובניק) ב-מ"ת 7769-04-18 מיום
26.6.2018

בשם העורר:

עו"ד מירון רוזנטל

בשם המשיבה:

עו"ד איתמר גלבפיש

החלטה

1. על פי כותרתו של הערר שלפניי, עסקין בערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט ג' גונטובניק) ב-מ"ת 7769-04-18 מיום 26.6.2018 לעצור את העורר עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו.
2. עם זאת, בחינת הטענות המובאות בערר מלמדת כי למעשה מופנה הערר, ברובו, כלפי החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז (השופטת ש' זמיר) מיום 6.6.2018, בגדרה נדחתה בקשתו של העורר לאפשר לו לצאת לראיון לצורך בדיקת התאמתו לטיפול במסגרת הקהילה הטיפולית "אילנות".

בפתח הדברים ראוי לציין כי ככל שעסקין בהיבטיו האמורים של הערר, הרי שהוא הוגש לאחר חלוף המועד הקבוע בסעיף 53(ג) לחוק המעצרים, וזאת מבלי שהוגשה בקשה מתאימה להארכת מועד, וממילא מבלי שנתקבלה אורכה להגשתו.

עם זאת, מטעמים של יעילות דיונית, החלטתי לדון בטענותיו של העורר ביחס לשתי ההחלטות לגופן.

3. משהבהרתי זאת, אפנה עתה לדון בערר שלפניי.

4. ביום 8.4.2018 הוגש נגד העורר כתב אישום המייחס לו עבירה של שוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), וכן עבירה של קשירת קשר לביצוע פשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק.

בתמצית יצוין כי בכתב האישום מתוארת מעורבות העורר, יחד עם שני אחרים (להלן: המעורבים האחרים), בשוד אלים בביתה של קשישה ילידת שנת 1941 (להלן: המתלוננת), אשר כלל את הפלת המתלוננת על הרצפה, תוך שפניה מופנות לרצפה; ניסיון להצמיד נייר דבק לפיה, בזמן שהיא מנסה להתנגד וזועקת לעזרה; וכן נטילת קופסת תכשיטי זהב מדירתה.

על פי המתואר בכתב האישום, האירוע הגיע לסיומו רק עם הימלטותם של העורר ואחד המעורבים האחרים מהדירה, לאחר ששכנותיה של המתלוננת, אשר הגיעו למקום בעקבות צעקותיה של האחרונה, נקשו על דלת דירתה.

5. יחד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה לעצור את העורר עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו.

6. טרם הדיון בבקשת המעצר הסכים העורר לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר נגדו. לבקשת העורר, ובהסכמת המשיבה, הורה בית המשפט על עריכת תסקיר מעצר בעניינו של העורר.

7. מתסקיר המעצר שהונח לפני בית משפט קמא ביום 5.6.2018 עולה כי לאורך השנים צרך העורר סמים מסוגים שונים, לרבות קנאביס, אקסטזי, הרואין וקוקאין, לצד מעורבות חוזרת ונשנית בפלילים. כן הובא בתסקיר תיאור של העורר את מצבו בשנתיים שקדמו לעריכת התסקיר, ובפרט, התמודדותו עם קשיים כלכליים, לצד שימוש יומיומי בסמים ו"חוסר מעש", כלשון שירות המבחן.

בתסקיר המעצר צוין כי לדברי העורר, במהלך השנים ערך מספר ניסיונות גמילה במסגרות אשפוז שונות, כאשר האחרון שבהם נערך לפני כשנתיים, אולם לא סיים אף אחד מהטיפולים. כמו כן מסר העורר כי לאורך השנים ניסו בני משפחתו ואשתו לרתום אותו להליכים טיפוליים ולשלב אותו בהליכי גמילה, ללא הצלחה.

עוד צוין בתסקיר המעצר כי העורר שלל את האפשרות להשתלב בפרויקט הכנה לטיפול בתחום ההתמכרויות המתקיים במסגרת בית המעצר, דבר אשר חיזק אצל קצינת המבחן את ההתרשמות כי העורר מצוי בשלבים ראשוניים של הכרה במצבו התמכרותי, וכי בקשתו להשתלב בקהילה מונעת ממוטיבציה חיצונית לשינוי תנאי מעצרו.

לבסוף, העריך שירות המבחן כי מאחר שהתמכרותו של העורר מהווה "גורם מרכזי בסיכון במצבו", טיפול בתחום ההתמכרויות עשוי לצמצם את הסיכון להישנות ביצוע עבירות. לפיכך, המליץ שירות המבחן לאפשר לעורר לצאת לראיון לבדיקת התאמתו לטיפול בקהילה טיפולית "אילנות" ולדחות את הדיון לצורך השלמת הבדיקות בעניין זה.

8. לנוכח האמור בתסקיר המעצר, ביקש העורר מבית המשפט לאמץ את המלצת שירות המבחן ולאפשר לו לצאת לראיון לצורך בדיקת התאמתו לטיפול במסגרת הקהילה הטיפולית "אילנות".

9. בהחלטתו מיום 6.6.2018 דחה בית משפט קמא את בקשתו האמורה של העורר, בקובעו כי המסוכנות הגבוהה הנשקפת מהעורר מחייבת את מעצרו עד תום ההליכים, וכי ניתן לקבוע כי לא קיימת הצדקה לשחררו לחלופת מעצר במסגרת חלופה טיפולית כבר עתה, ומבלי לקבל את עמדת המוסד בדבר התאמתו להליך טיפולי, וזאת מאחר שנסיבות עניינו אינן עומדות בקריטריונים המחמירים שהותוו לכך בפסיקה.

באותה החלטה הורה בית משפט קמא לשירות המבחן לערוך תסקיר משלים, ובו תיבחן האפשרות להפניית הנאשם לחלופת מעצר ביתית או למעצרו באיזוק אלקטרוני.

10. בתסקיר המשלים מיום 24.6.2018 הביע שירות המבחן את התרשמותו כי לנוכח התנהלותו של העורר, אשר מרוכז בטיפול צרכי ללא חשיבה על השלכות מעשיו, כמו גם בשל דפוסיו ההתמכרותיים, אשר מגבירים את הסיכון להתנהלות שולית ואליומה", אין במעצר בפיקוח אלקטרוני כדי להוות גורם מפחית סיכון עבור העורר, אלא לצד "פיקוח אנושי אשר ער לסיכון במצבו, יוכל למנוע את גישתו לסמים, ויהיו בידיו הכלים להתמודד עם דפוסיו ההתמכרותיים".

אשר למפקחים המוצעים, בני משפחתו של העורר, התרשם שירות המבחן כי על אף שמדובר באנשים בעלי עמדות נורמטיביות אשר טובתו של העורר עומדת לנגד עיניהם, אין בידיהם הכלים הדרושים להתמודדות עם מצבו ההתמכרותי. שירות המבחן העריך כי המפקחים המוצעים יתקשו להציב לעורר גבולות ולהוות גורם השפעה עבורו, וזאת על בסיס קשייהם בעבר.

בסיכומם של דברים, ולנוכח האמור, נמנע שירות המבחן מלהמליץ על הפנייתו של העורר לחלופת מעצר ביתית או על מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

11. ביום 26.6.2018 הורה בית משפט קמא על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

לצד התייחסותו לתסקירי שירות המבחן שנערכו בעניינו של העורר, התרשם בית משפט קמא באופן בלתי-אמצעי מן המפקחים המוצעים, והעריך גם הוא כי אלה "אינם ערוכים ואינם מסוגלים להתמודד עם הסיכון הנשקף

מהמשיב [העורר - י' א'] נוכח מצבו ההתמכרותי". בית המשפט קבע כי במצב הדברים האמור, לא קיימת הצדקה לסטות מהמלצתו הברורה של שירות המבחן.

כלפי החלטה זו מכון הערר שלפניי.

טענות הצדדים בערר

12. לשיטת העורר, שגה בית משפט קמא בכך ש"סגר בפניו את הדלת", ומנע ממנו את האפשרות לצאת לראיון התאמה בקהילת אילנות. זאת, לנוכח פנייתו הראשונית של העורר לאישפוזית "דולפין" וביצע בדיקות לצורך השתלבות בה, אשר מעידות, לטענת העורר, על "סיכויי הצלחה גבוהים"; וכן בשים לב לתסקיר המעצר מיום 5.6.2018, שבו התרשם שירות המבחן כי התמכרותו של העורר מהווה גורם מרכזי לסיכון במצבו, ולכן המליץ להתיר לעורר לצאת לבצע בדיקות רפואיות וראיון התאמה לקהילה הטיפולית, בליווי שב"ס.

לטענת העורר, הפנייתו לחלופת מעצר במסגרת קהילה טיפולית תקדם את "יציאתו ממעגל הסמים", דבר אשר משרת את האינטרס הציבורי, בעוד שהותרתו מאחורי סורג ובריא תפגע קשות בסיכויי גמילתו.

לבסוף טען העורר כי שגה בית משפט קמא בכך שקבע על בסיס תסקיר המעצר כי המפקחים המוצעים אינם מתאימים לתפקיד הפיקוח, וזאת מכיוון שבתסקיר נבחנו המפקחים בהקשר שחרורו של העורר לחלופת מעצר, בעוד שלו יוחלט לשחרר את העורר לחלופת מעצר בקהילה טיפולית, יהוו המפקחים אך "חלופת גיבוי".

13. מנגד, המשיבה סבורה כי יש לדחות את הערר.

בפתח טיעוניה הדגישה המשיבה את חומרתן הרבה של העבירות המיוחסות לעורר. לשיטת המשיבה, חומרה זו, יחד עם עברו הפלילי של העורר והאמור בתסקיר המעצר שהוגש בעניינו, מלמדים בבירור על המסוכנות הגבוהה הנשקפת ממנו.

עוד טענה המשיבה כי העורר אינו עומד בתנאי הפסיקה להפניית נאשם לחלופת מעצר טיפולית בשלב המעצר. ראשית, נטען כי אף אם העורר ביצע פנייה ראשונית לקהילת "אילנות", אין לקבוע כי החל בהליך גמילה טרם מעצרו. שנית, נטען כי סיכויי גמילתו של העורר במסגרת הליך טיפולי אינם גבוהים, בהתחשב בניסיונות הגמילה הקודמים שביצע, אשר לא צלחו. לבסוף נטען כי אין בחלופה זו כדי לספק מענה הולם למסוכנות הנשקפת מהעורר, וזאת בשים לב לחומרת העבירות, לעברו הפלילי, ולעובדה שמדובר בחלופה שאינה הרמטית.

דין והכרעה

14. דין הערר להידחות.

15. עסקין בכתב אישום חמור, המתאר מקרה שוד והתפרצות שכלל הפעלת אלימות קשה כלפי קשישה ששהתה בדירתה. המעשים התאפיינו בתכנון מוקדם מראש; בתחכום, משכניסתם של העורר והמעורב הנוסף לדירתה של הקשישה נעשתה באמתלה; בביצוע בחבורה; וכן באכזריות רבה, אשר באה לידי ביטוי בכך שהמבצעים לא שעו למצוקתה ולזעקותיה של המתלוננת, וחדלו ממעשיהם, כאמור, רק בעקבות הגעת שכנותיה של המתלוננת למקום.

נסיבות אלה מעצימות את חומרת המעשים ומלמדות על המסוכנות הרבה הנשקפת מהעורר; מסוכנות אשר נלמדת אף מעברו הפלילי, הכולל שתי הרשעות בעבירות רכוש וסמים רבות.

במצב דברים זה, קיים קושי משמעותי להפיג את רמת המסוכנות הנשקפת מהעורר באמצעות חלופת מעצר, ועל כן, גוברת מקדמית הנטייה להורות על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. קביעה זו מהווה בסיס לדיון בחלופות המעצר שהוצעו בעניינו של העורר.

16. אשר לאפשרות להפנייתו של העורר לחלופת מעצר בקהילת "אילנות", אזכיר כי דרך הכלל, האפשרות לשילובו של נאשם במסגרת תהליך גמילה תישקל בשלב גזר הדין, אשר במסגרתו פרוש בפני בית המשפט מכלול שיקולי הענישה בשלמותו (וראו בש"פ עמראווי נ' מדינת ישראל, סעיף 6 (1.6.2008); בש"פ 7937/09 מישיב נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (19.10.2009)). בשל כך, נקבע שוב ושוב כי בית משפט יורה על שחרורו של נאשם למרכז גמילה בשלב המעצר בנסיבות חריגות בלבד, כדוגמת מצב שבו נאשם נמצא בעיצומו של תהליך גמילה, או כאשר בית המשפט משתכנע כי רצונו של נאשם להיגמל הוא כן ואמיתי וסיכויי להצליח בטיפול גבוהים (ראו בש"פ 3137/08 גרנובסקי נ' מדינת ישראל (לא פורסמה, 18.6.08); בש"פ 6982/10 ארביב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (6.10.2010)).

אני סבור כי נסיבות חריגות אלה אינן מתקיימות במקרה שלפניי, ועל כן בדין קבע בית משפט קמא, אף מבלי להיעתר לבקשתו של העורר לשחררו לראיון, כי אין מקום להורות על שילובו בקהילה טיפולית כחלופת מעצר.

אמנם, מסמכים שהגיש בא-כוח העורר מראים כי ביצע בדיקה רפואית ימים ספורים קודם למעצרו, ואף פנה באמצעות פקס לאשפוזית "דולפין" בעיר אשדוד במטרה להתחיל בהליך קליטה (ויובהר כי צעדים אלה לידי ביטוי במסגרת תסקיר המעצר מיום 5.6.2018). ואולם, מדובר בצעדים ראשוניים בלבד. ברי כי במצב דברים זה, אין חשש כי מעצרו של העורר יגדע תהליך גמילה שהלה מצוי בו בעודו באיבו (ראו והשוו בש"פ 3977/09 כהן נ' מדינת ישראל (18.6.2009); בש"פ 3596/14 גואל נ' מדינת ישראל (28.5.2014)).

נוסף על כך, קשה לראות בפעולות ראשוניות אלה כמבטאות רצון כן ואמיתי של העורר להיגמל מהתמכרותו. כזכור, שירות המבחן התרשם כי רצונו של העורר להשתלב במסגרת קהילה טיפולית נובע ממוטיבציה חיצונית שעניינה הטבת תנאי מעצרו. הדבר אף נלמד מדברי העורר עצמו, שסיפר כי ניסיונות שנעשו מצד בני משפחתו ואשתו לרתום אותו להליך טיפולי לא צלחו בשל עמדתו, כמו גם מהתנגדותו לאפשרות השתלבותו בטיפול במסגרת מעצר.

אני סבור כי בספק שהוטל בדבר עוצמתו וכנותו של רצון העורר להיגמל מהתמכרותו; כמו גם בעובדה שעברו של העורר רצוף בניסיונות גמילה שלא צלחו, כפי שמסר העורר עצמו לשירות המבחן; וכן בהתרשמות שירות המבחן כי העורר מצוי בשלבים ראשוניים של הכרה במצבו התמכרותי, יש כדי להצביע על כך שסיכויי הגמילה אינם מבטיחים.

על האמור יש להוסיף את קביעתי בדבר מסוכנותו הגבוהה של העורר, אשר ספק אם ניתן לאיין באופן מספק באמצעות הפנייתו לקהילה טיפולית, אשר כידוע, אינה ערוכה לשמירה הדוקה והרמטית על השוהים בה ואין באפשרותה למנוע את יציאתם ממנה ללא היתר.

17. אשר לחלופות המעצר האחרות שהוצעו, אבהיר בקצרה כי לנוכח הסכמת העורר לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר, כמו גם לנוכח המסוכנות הנשקפת מהעורר, כאמור לעיל, וכן התרשמותם של שירות המבחן ובית משפט קמא כי בני משפחתו של העורר אינם מתאימים לשמש כמפקחים עבורו, לא מצאתי כל פגם בהחלטתו של בית משפט קמא להורות על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

18. אשר על כן, הערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ו באב התשע"ח (7.8.2018).

ש ו פ ט